II sinif ?agirdi Fatim? Babazad?:“ Xocal?yla ba?l? film? baxanda, bir körp?nin ?i?? tax?ld???n? görüb, qorxdum”

Fatim? Bak?n?n Sabunçu rayonu Pir?a?? q?s?b?sind? yerl???n Xocal? ??h?r 2 sayl? tam orta m?kt?bin “2A” sinfind? t?hsil al?r. O, ?sl?n, Xocal? rayonundand?r.

Sinf? daxil olan kimi Fatim?nin bildikl?rini s?birsizlikl? biziml? bölü?m?k üçün t?l?sm?yi diqq?timizi ç?kir. El? bu m?kt?b? yollanma??m?z?n ?sas s?b?bl?rind?n biri Xocal? faci?sini m?kt?blil?rin t?x?yyülü, mü?lliml?rin is? qan yadda?? vasit?sil? oxuculara t?qdim etm?k idi.

Fatim?nin t?bii hissl?rind?n do?an, birn?f?s? v? h?y?canla söyl?diyi fikirl?ri düz?li? etm?d?n sizl?r? t?qdim edirik:

“M?nim n?n?m v? babam Xocal?dand?r. Babam Xocal?da döyü?üb v? bac?s?yla bir yerd? girov götürülüb. O, polis idi v? Xocal?n? qoruyurdu. H?mi?? deyirdi ki, erm?nil?r insanlar? döyür, ?sir götürür. Mü?llimimiz d? biz? erm?nil?rin insanlar? müxt?lif al?tl?rl? döydüyünü, b?çaqlad???n? dan???b. Xocal?yla ba?l? film? baxanda 40-? ç?xmam?? körp?ni ?i?? taxd?qlar?n? görüb qorxdum”.

XATIRLATMA: Xocal? ??h?r 2 sayl? tam orta m?kt?b faci?? ya?anmam??dan önc? Xocal? ?razisind? 8 illik orta t?hsil mü?ssis?si kimi f?aliyy?t göst?rib.

M?kt?bd? haz?rda d?rs keç?n v? t?hsil alanlar?n ?ks?riyy?ti, m?hz Xocal? rayonundand?r.

“2A” sinfinin ibtidai sinif mü?llimi Sevda M?mm?dova: “13 gün me??d? ölüml? mübariz? aparan babam?n c?s?dini tapanda onun ?ll?rind?n g?l?n ocaq qoxusunu bu gün d? xat?rlay?ram”

Sevda M?mm?dovan?n MONOLOQU - I hiss?

“Erm?nil?r hadis?l?r ba? ver?n zaman k?ndl?ri,evl?ri yand?rd?lar. M?cbur olub me??y? t?r?f qaç?b, birt?h?r Qarqar çay?na çatd?q. ?sg?rl?rimiz is? k?ndd? qal?b, erm?nil?rl? döyü?ürdül?r. Tanklar?n, a??r zirehli texnikan?n qar??s?nda silahs?z durma??n ç?tinliyini izah etm?yim? y?qin ki, ehtiyac yoxdur.

HA??Y?: Qarqar çay m?nb?yini ?u?a rayonundan 2080 m hündürlükd?n götür?r?k, Xank?ndi, Xocal?, A?dam v? A?cab?di rayonlar?n?n ?razisi il? ax?r. Qarqar çay? Zar?sl? v? X?lf?li çaylar?n?n birl??m?sind?n ?m?l? g?lir.

?kinci monoloq

“Fevral ay?d?r v? s?rt q?? hökm sürür. Suyun buz ba?lad???n?n f?rqind? olsaq da, çay?n dig?r t?r?fin? keçm?kd?n ba?qa çar?miz qalmam??d?. Yaral?, cavan, qoca, x?st?, u?aq, h?r birimiz b?rbad v?ziyy?td? buz kimi suyun içind?n keç?r?k, me??y? t?r?f add?mlad?q. H?r t?r?f qarla örtülmü?dü. Erm?nil?r t?k ç?x?? yolumuzun A?dam istiqam?tin? getm?k oldu?unu çox göz?l bilirdi.

S?h?r? q?d?r me??nin içiyl? yol g?ldik. Usanmadan bir-birimiz?, yaral?lara, y?x?lanlara, a?r?s? olanlara, x?st?l?r? köm?k ed?-ed?, qorxu alt?nda ir?lil?yirdik” .

26 fevral, saat 06:00... Mü?llimin üçüncü monoloqu

“Erm?nil?r me??nin içi il? s?h?r? q?d?r g?ldiyimiz yolun yekununda bizi “qar??lad?lar”. H?r k?s ayaqyal?n, ba??aç?q v? silahs?z idi. Körp?l?rin s?si, insanlar?n q??q?r??? 27 ildir, qulaqlar?mdan getmir. ?n çox insan da, m?hz burada öldürüldü. Faci? zaman? canlar?n? biz? gör? f?da ed?n o?ullar?m?z?n q?hr?manl?qlar?n?n ?ahidi oldum.

M?kt?bin direktoru Fiqur? xan?m?n qarda??, milli q?hr?man Füzuli Rüst?mov bizi ölümd?n xilas etdi. Xocal?da vuru?anlar?n ham?s? q?hr?mand?r.

Xülas?: Fiqur? Rüst?mova 2 sayl? tam orta m?kt?bin direktoru v? Xocal? hadis?l?rinin canl? ?ahididir.

Onun qarda??, Milli q?hr?man Füzuli Rüst?mov 1965-ci ild? Xocal?da anadan olub. On bir ya?? olanda atas?n?,on be? ya?? olanda is? anas?n? itirib.

1992-ci il fevral?n 25-d? 26-na keç?n gec? a??r müdafi? döyü?l?rind? dü?m?n? qar?? c?sar?tl? vuru?ub.

Kiçik ha?iy? ç?xaraq, h?min günl?ri Fiqur? Rüst?movan?n dilind?n çatd?r?r?q:

“Erm?nil?r tank v?“BTR”-l?rl? hücum etdil?r. ?axtal? q?? gec?si idi. Biz iki çay keçm?li idik. Güll?l?r ya??rd?. Yan?m?zdak? adam? öldür?nd?, qan üstümüz? f??q?r?rd?. Qarda??m m?ni v? ba?qa sakinl?ri ?elli camaat?na t?hvil verib, geri qay?d?rd?. A?daml?lar biz? ayaqqab? v? paltar verdil?r. Qarda??m da bütöv Az?rbaycan – v?t?n u?runda qeyri – b?rab?r döyü?d? ??hid oldu. Onu T?rt?r rayonunun H?s?nli k?ndind? d?fn etdil?r” .

Xocal?da qalan g?nclik v? g?lm?y?n Novruz bayram?

Sevda mü?llim?nin d?h??t haqq?nda monoloqunun sonu...

“Babamla n?n?m 13 gün me??d? ayaqyal?n qal?blar. Biz onlar? tapanda art?q ??hid olmu?dular. Babam?n ?ll?rind?n g?l?n ocaq qoxusunu bu gün d? xat?rlay?ram. (a?lay?r)

?sir götürül?nl?rin s?sl?ri qulaqlar?m?zdan getmir. Biz me??d?n ç?xanda Canpolad Rzayevin d?st?si köm?y? g?ldi. Me??d?n ç?xan zaman gördüyüm m?nz?r?ni heç k?s? arzulam?ram. B?yaz qar?n üz?rind? cans?z meyitl?r, yaralananlar, q??q?ranlar v? ba?qalar? uzanm??d?. ?nsanlara h?tta vintaçanlarla da x?t?r yetirib b?d?nl?rini de?mi?dil?r. A?dama çatanda ilk d?f? “qaçq?n” sözünü v? qaçq?n oldu?umu e?itdim....

Biz Xocal?da g?ncliyimizi qoyduq. Hadis?l?r ba? ver?n zaman 20 ya??nda idim v? Novruz bayram?n?n g?li?ini gözl?yirdim. Ax? haradan bil?rdik ki, Novruzumuz bel? qara g?l?c?k...”

26 fevralda do?ulub, 26 fevralda da v?fat ed?n milli q?hr?man Canpolad Rzayev

QAN YADDA?I: Canpolad Rzayev 1968-ci il 26 fevral A?dam rayonunun Çuxurm?hl? k?ndind? anadan olub.

Xramort, Xanabad, ?sg?ran, Qarak?nd u?runda ged?n döyü?l?rd? r??ad?tl? vuru?ub. 26 fevral 1992-ci il Xocal?dan g?l?n x?b?rl?r? döz? bilmir v? tank?na oturaraq Qaraqaya k?ndin? üz tutur. Burada xeyli erm?ni quldurunu s?rrast at??l?rl? m?hv ed?n c?sur döyü?çü yüzl?rl? dinc sakinin mühasir?d?n ç?xmas?na ??rait yarad?b. H?r t?r?fd?n at??? m?ruz qalan Canpolad döyü? meydan?nda q?hr?mancas?na h?lak olub.

Sevda mü?llim?nin sanki "d?h??t" v? "faci?" sözl?rinin izah? rolunu oynayan "monoloq"undan sonra m?kt?bi g?zib, ba?qa sinifl?r? ba? ç?km?k ist?yirik.

Ba?qa sinifd?yik... Burada H?s?n mü?llim ?ngilis dili d?rsi keçir. 6 ya?l? u?a??n ya?aya bil?c?yi bütün d?h??tl?ri ya?ayan xocal?l? H?s?n mü?llim...

O, d?h??tli günl?ri kino lenti kimi geri çevirir... Kadrlar 6 ya?l? H?s?nin üz?rind? dayan?r:

"6 ya??nda u?a??n ya?aya bil?c?yi bütün d?h??tli hadis?l?ri ya?am??am v? buna gör? d? gözümün gördüyü heç n?d?n qorxmuram"

31 h?rfli ?lifba

"Hadis?l?r ba? ver?nd? 6 ya??nda idim. Xocal?da haz?rl?q qruplar?nda t?hsil al?rd?m. ?ndiki kimi yad?mdad?r, son keçdiyimiz h?rf "Y"samiti olmu?du. Güll? s?sl?rinin alt?nda d?rsl?r? gedib-g?lm?y? davam edirdik. Bir müdd?t sonra v?ziyy?t o q?d?r a??rla?d? ki, m?kt?b? getm?yimiz mümkün olmad?".

Ac? t?sadüf, yoxsa qism?t?!

Mü?llim d?rind?n n?f?s alaraq, nitqin? davam edir:

"Atam o zaman Xocal?da yanacaq doldurma m?nt?q?sind? müdir v?zif?sind? çal???rd?. Bir gün ev? g?lib dedi ki, A?damdan yanacaq g?tirm?liy?m. M?ni d? yan?nda aparmaqla, sanki m?n? h?yat b?x? etdi. H?min olaylarda A?damda idim. H?mya??dlar?m?n ç?kdiyi a?r?l?, ac?l? ?ziyy?tl?rin tam ?ahidi olmasam da, 6 ya??nda u?aq olaraq gözl?rimin yollarda qald???n?, anam?n, qarda?lar?m?n n? zaman g?l?c?yini v? ya ümumiyy?tl?, g?lib ç?xa bilm?y?c?kl?rini dü?ünm?y? ba?lam??d?m. Düzü, bu m?s?l?l?ri m?nd?n gizl?dirdil?r. Amma qohumlar?m evd? söhb?t ed?nd? e?idirdim".

"Bir gün x?b?r g?ldi ki, anan girov götürülüb"

H?s?n mü?llim, yadda??ndak? “filmi” birn?f?s? dan??maqda ç?tinlik ç?kir. A?r?l? “lentl?r” bir-birin? dola??r... Amma yen? d? bir q?d?r fasil?d?n sonra yenid?n söz? ba?lay?r:

“Bir gün babam?n r?hm?t? getdiyini, h?min günün sabah? is? anam?n ?sir dü?düyünü e?itdim. Azya?l? u?a??n bel? ?eyl?r e?itm?sinin onun psixoloji durumunu hans? v?ziyy?t? sald???n?, y?qin ki, t?s?vvür edirsiniz.

?agirdl?rim b?z?n sual verir ki, mü?llim, h?yatda qorxdu?unuz bir ?ey varm?? Onlara gözümün gördüyü heç n?d?n qorxmad???m? söyl?yir?m. 6 ya?l? u?a??n ya?aya bil?c?yi h?r ?eyi ya?am??am.

Hadis?l?r zaman? babam r?hm?t? getmi?di v? c?naz?si me??d? qalm??d?. X?b?r g?ldi ki, bir neç? c?naz? A?dam m?scidin? g?tirilib. Onlar?n iç?risind? babam?n olub-olmad???n? öyr?nm?k üçün c?s?dl?ri görm?y? getmi?dik. C?naz?l?rin iç?risind? el? meyitl?r var idi ki, t?s?vvür bel? ed? bilm?zsiniz. Erm?ni vandallar?, h?tta c?s?din ba??na yüz oyun açm??d?lar. Bunlar? gör?r?k, böyümü? u?a?am. 27 il ötm?sin? baxmayaraq, bizim üçün h?r gün mat?mdir. H?r gün bunun ac?s?, intiqam? il? ya?ay?r?q”.

H?s?n ?l?kb?rov VIII sinif ?agirdl?rin? d?rs keçir. O, ?agirdl?rinin d?rsl?r? mara??n? yüks?k qiym?tl?ndirir. H?tta onlar aras?nda dünya miqyas?nda nailiyy?tl?r ?ld? ed? bil?c?k ?agirdl?rin oldu?undan söz aç?r. ?mkan yarad?ld??? t?qdird? ölk?mizi layiqinc? t?msil ed?c?kl?rin? inan?r.

Mü?lliminin ?n çox t?rifl?diyi ?agirdl?rd?n biri olan Elmiran?n g?l?c?k h?d?fl?ri d? onun h?yata inam? q?d?r böyükdür.

Elmira il? q?sa D?OLOQ:

-Elmira g?l?c?kd? kim olmaq ist?yirs?n?

-Ölk?m üçün ?limd?n g?l?ni etm?kd?n ötrü yüks?k v?zif? tutmaq ist?yir?m.

-M?s?l?n, hans? yüks?k v?zif?ni tutmaq ist?yirs?n?

-Mill?t v?kili v? ya nazir olmaq fikrind?y?m...

III sinif ?agirdi Fatim?nin qan yadda??n?n v? Elmiran?n g?l?c?y? böyük inam?n?n k?si?diyi Xocal? ??h?r 2 sayl? m?kt?bin bütün ?agirdl?ri 27 ildir, i??al alt?nda olan Xocal? h?qiq?tl?rini e?id?r?k böyüyür. ?nan?r?q ki, uzun ill?rdir, Xocal?s?z qalan insanlar?m?z?n, xüsusil? buran? sad?c?, ??kill?rd? gör?n Elmiran?n arzusu bir gün el? Xocal? torpaqlar?nda realla?acaq.